

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка з Управлінням культури Департаменту культури, молоді та сім'ї Полтавської міської ради, департаментом культури і туризму Полтавської облдержадміністрації, Міністерством культури України.

Список літератури

1. Гриньова М.В., Школяр С.П., Ткаченко А.В. Особливості підготовки менеджерів у сфері міжнародного проєктного маркетингу / Проєктування безпечного середовища інноваційний підхід: колективна монографія / за редакцією доктора педагогічних наук О.М. Топузова, доктора економічних наук С.В. Захаріна, доктора педагогічних наук М. В. Гриньової. – Полтава. 2023. – 374 с.
2. Школяр С.П. Про можливості використання потенціалу закладу освіти в програмах різного рівня / Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти, присвяченій 135-річчю з дня народження А. С. Макаренка: ХХІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16–17 березня 2023 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проєктами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві»: Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16–17 березня 2023 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2023. – С.306-310
3. Школяр Т. А. Аспекти проєктного підходу закладу вищої освіти в контексті участі в програмах розвитку різного рівня Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : збірник тез доповідей ІV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 22–23 лютого 2024 року). Полтава : ФКУЕП ПДАУ, 2024. С. 133–136. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23130>
4. Школяр С. П. Систематизація інформації про природну спадщину як елемент підготовки менеджерів у період переоцінки цінностей. Імідж сучасного педагога. 2017. № 1 (170). С. 37–41.
5. Гриньова М. В., Школяр С. П. Деякі важелі мотивації інноваційної діяльності як елементи моделі розвитку закладу освіти. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : збірник тез доповідей ІV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 22–23 лютого 2024 року). Полтава : ФКУЕП ПДАУ, 2024. С. 33–38. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23131>

ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПЕРВОЦВІТІВ

Шкура Т.В., Мельников І.В.

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Первоцвіти – це екологічна група рослин, яка нараховує у світі близько 500 видів. У більшості представників цієї групи розпускання квіток

відбувається ще до появи листків на деревах, або до початку вегетації вищих рослин. Підсніжник білосніжний, проліска сибірська та дволиста, ряст Маршалла, первоцвіт весняний, шафран сітчастий, цибуля ведмежа, конвалія травнеав, тюльпан дібровний – це неповний перелік первоцвітів, що зростають в Україні.

Останніми роками кількість первоцвітів значно скоротилася. Чисельність гарноквітучих весняних видів за останні десятиліття опинилися на межі зникнення. Це відбувається внаслідок господарського освоєння місць зростання первоцвітів, намагання окремих людей перетворити їх на засіб заробітку. Масове їх зривання може привести до зникнення.

В країнському суспільстві приділяється значна увага формуванню у підростаючого покоління екологічно грамотного світогляду, біоетичного мислення. Природоохоронну освіту в Україні здійснюють і вчителі, і науковці, перед якими поставлена мета виховувати не лише інтелектуально розвинуту, а й екологічно свідому особистість громадянина своєї держави з біоетичними підходами для життя в соціумі. А для реалізації поставлених цілей застосовують найрізноманітніші об'єкти живої природи, в тому числі використовують первоцвіти.

Чисельність природних популяцій багатьох весняноквітучих рослин Полтавщини за останні роки зменшилась внаслідок масового зривання під час квітування. Багаточисельні факти свідчать про несвідоме ставлення людей до рослинного світу і, зокрема, первоцвітів. Переважна більшість населення не знає про особливості життєвого циклу рослин вразливих до антропогенного чиннику тому не розуміють, чому вони потребують особливого бережного ставлення.

Існує ряд причин через які ці рослини поступово зникають і набувають статусу рідкості. По-перше, на відміну від інших квітучих рослин, вони мають своєрідні біологічні цикли розвитку. Зриваючи квітуху надземну частину, ми порушуємо нормальний розвиток рослини або зовсім губимо її. Наприклад, якщо на лучній ділянці навесні зібрати букет із рябчика малого, квітки якого схожі на дзвоники, то наступного року тут же будуть квітнути лише деякі особини, а всі інші знаходитимуться у вегетативному стані.

По-друге, своїм декоративним виглядом рано навесні первоцвіти привертають увагу людини і стають її жертвами. Через це деякі види цих рослин стали все рідше зустрічатися в лісах та на степових схилах. Наприклад, 15-20 років тому на околицях Полтави масово зростав сон лучний. Зараз цієї чудової квітки там ви не знайдете. Або проліски, які навесні безжально масово збирають на букети. Вони так валять своїми першими блакитними квітками, і здається людям, що пролісок так багато в лісі і зібраний з них букет зовсім не вплине на подальшу долю рослин.

По-третє, серед первоцвітів є цілий ряд рослин, які є рідкісними і потребують охорони в першу чергу. Причиною цього стало не пряме їх винищення, а порушення природних екотопів – місцезростання весняних рослин (вирубка лісів, розорювання степів). І тому вони поступово зникають, бо не можуть пристосуватися до зростання в інших умовах.

Первоцвіти є єдиним джерелом живлення для багатьох видів комах. Зникнуть первоцвіти – зникне величезна кількість метеликів, бджіл, джмелів, інших комах. Цей ланцюжок неважко продовжити й до самої людини, яка, образно кажучи, рубає гілку, на якій сидить.

Дії щодо незаконного придбання та збуту об'єктів рослинного світу, вчинені щодо об'єктів рослинного світу, які перебували в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, занесених до Червоної книги України, або які охороняються відповідно до міжнародних договорів України, тягнуть за собою накладення штрафу від 1700 до 3655 грн. з конфіскацією об'єктів рослинного світу. За незаконне придбання та збут об'єктів рослинного світу, занесених до Червоної Книги України, статтею 881 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено накладення штрафу від 510 до 1700 грн. з конфіскацією об'єктів рослинного світу.

Багато людей завдають навколишньому середовищу нищівних ударів, в тому числі і первоцвітам, не тому що цілеспрямовано прагнуть до цього, а просто через свою біоетичну безграмотність. Упродовж останнього десятиліття науковцями були проведені детальні дослідження флори Полтавщини і виявлено чимало нових місцезростань рідкісних видів рослин, в тому числі первоцвітів, які увійшли до складу заповідних територій.

Отже, шляхи реального збереження первоцвітів не складні, але їх втілення цілком залежить від нашої екологічної свідомості: – не руйнувати місце де вони зростають; – не нищити під час квітучості; – створювати об'єкти природно-заповідного фонду в місцях масового зростання рідкісних видів; – вирощувати сортові первоцвіти в культурі.

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ОРНІТОФАУНИ ПУШКАРІВСЬКОЇ БАЛКИ

Штительова О.А.

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського, м. Полтава

Пушкарівська балка – частина долини річки Вільшана, однієї з малих річок міста Полтава, правої притоки Ворскли. Знаходиться у південно-західній частині міста Полтава. Річка має кілька витоків у верхів'ях ярів, що знаходяться між мікрорайонами Пушкарівка, Рябухи, Юрівка (колишні села, що нині входять до складу міста) та новішими мікрорайонами міської забудови Огнівка, Сади-1 та Сади-2 [1].

Каскад ставків на річці Вільшана сформовано у 50-х роках минулого століття, коли ця територія належала радгоспу імені Шевченка [1]. Тоді у ставках розводили рибу. Нумерація ставків починається з верхів'я річки. До Пушкарівської балки можна віднести ставки № 4 та № 5, які відповідно називають Пушкарівський і Нижній Пушкарівський. Нині стан річки, ставків і прилеглої території досить занедбаний. У ставки зливаються нечистоти, а береги закидані сміттям. Незважаючи на такі складні умови, на воді, у чагарниках і в лісових масивах Пушкарівської балки можна спостерігати